

การวิเคราะห์สถานการณ์การตายมารดาไทยประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓

(เดือนตุลาคม ๒๕๖๒ – กันยายน ๒๕๖๓)

จากระบบเฝ้าระวังการตายมารดา สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลวิชาการอื่นๆ

๖.๑ ข้อเสนอเชิงนโยบาย

๖.๑.๑ เร่งการดำเนินงานลดการตายมารดาจากสาเหตุที่ป้องกันได้ให้ลดลงจากปีที่ผ่านมา

๖.๑.๒ สร้างระบบการเฝ้าระวังความเสี่ยงของหญิงตั้งครรภ์รายบุคคลโดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังความเสี่ยงหญิงตั้งครรภ์

๖.๑.๓ ดำเนินงานเฝ้าระวังการตายมารดาผ่านระบบ MDSR system เน้นวิเคราะห์สาเหตุการตายมารดาผ่านกระบวนการ Six steps of a mortality audit cycle และนำผลการวิเคราะห์วางแผนแก้ไข ปัญหา ออกมาตรการที่สอดคล้องกับปัญหาในพื้นที่

๖.๑.๔ การดำเนินงานมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กและเครือข่ายบริการสุขภาพระดับจังหวัด เพื่อให้ระบบบริการพื้นฐานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน การดูแลแบบไร้รอยต่อ (seamless service)

- พัฒนามาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กโดยเพิ่มมาตรฐานการส่งต่อแบบเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพขึ้นเพื่อให้ระบบบริการพื้นฐานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน การดูแลแบบไร้รอยต่อ (seamless service) เป็น “มาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กและเครือข่ายบริการสุขภาพระดับจังหวัด”
- เยี่ยมเสริมพลัง/ประเมินมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็ก
- มีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ สนับสนุนสื่อความรู้และเทคโนโลยี แก่พื้นที่เพื่อสร้างความตระหนักรู้แก่หญิงตั้งครรภ์และครอบครัว ผลักดัน สนับสนุน สื่อสาร ฝากครรภ์ทุกที่ฟรีทุกสิทธิ์
- เร่งรัดการค้นหาและจัดการหญิงตั้งครรภ์เสี่ยงรายบุคคลเชิงรุกโดยใช้เทคโนโลยี/ Application ผ่าน Save mom สมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก โปรแกรมฯอย่างเพื่อสร้างลูกหรือเครื่องมืออื่น
- กระบวนการโรงเรียนพ่อแม่

๖.๒ การปรับปรุงกระบวนการ

จากสถานการณ์การตายมารดาในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ จะเห็นได้ว่า ปัญหาที่ทำให้เกิดการตายของมารดาเกิดจาก ๒ องค์ประกอบคือ ๑.ตัวผู้รับบริการและครอบครัว และ ๒.ตัวผู้ให้บริการ ตั้งแต่ศักยภาพบุคลากร ความพร้อมของระบบบริการ และอุปกรณ์ เครื่องมือ คลังเลือดคลังยา ซึ่งสามารถปรับปรุงกระบวนการการดำเนินงานเพื่อแก้ไขและพัฒนาได้ดังนี้

๑. ระยะก่อนตั้งครรภ์

๑.๑ ปัญหา:

ขาดการวางแผนการตั้งครรภ์ที่ดีในหญิงวัยเจริญพันธุ์ปกติ และหญิงวัยเจริญพันธุ์ที่ป่วยด้วยโรค NCD, โรคติดเชื้อและอายุรกรรมร้ายแรง รวมทั้งหญิงที่ป่วยด้วยโรคทางพันธุกรรม

๑.๒ แนวทางปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา :

วางแผน/คลินิกให้คำปรึกษา การตั้งครรภ์ที่ดีในหญิงวัยเจริญพันธุ์ปกติ และหญิงวัยเจริญพันธุ์ที่ป่วยด้วยโรค NCD, โรคติดเชื้อและอายุรกรรมร้ายแรง รวมทั้งหญิงที่ป่วยด้วยโรคทางพันธุกรรม

- กรณีที่ไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ : จัดระบบให้คำปรึกษาแก่หญิงวัยเจริญพันธุ์และครอบครัวให้ทราบถึงผลกระทบต่อสุขภาพจากการตั้งครรภ์โดยทีมแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทั้งสูติแพทย์และอายุรแพทย์
- กรณีที่ตั้งครรภ์ได้ : จัดระบบให้คำปรึกษาแก่หญิงวัยเจริญพันธุ์และครอบครัว ต้องวางแผนการตั้งครรภ์ การดูแล และการพบผู้เชี่ยวชาญ โดยการตั้งครรภ์นี้ต้องได้รับการดูแลจากทีมแพทย์ผู้เชี่ยวชาญอย่างใกล้ชิด (สูติแพทย์และอายุรแพทย์)

๒. ระยะตั้งครรภ์

๒.๑ ปัญหา:

- หญิงตั้งครรภ์และครอบครัวขาดความตระหนักรู้ ฝากครรภ์ช้า ตัดสินใจเข้ารับบริการฝากครรภ์ล่าช้า
- ไม่ได้รับการคัดกรองและจัดการความเสี่ยงที่รวดเร็ว ถูกต้อง เหมาะสม

๒.๒ แนวทางปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา :

- ส่งเสริมประชาสัมพันธ์การฝากครรภ์ และค้นหา คัดกรอง ความเสี่ยงในหญิงตั้งครรภ์รายใหม่
- เร่งรัดการค้นหา คัดกรอง และจัดการความเสี่ยง ANC High Risk รายบุคคลเชิงรุกโดยใช้นวัตกรรม/เทคโนโลยี เช่น Application Save mom หรือเครื่องมืออื่น
- ปรับกระบวนการโรงเรียนพ่อแม่โดยการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัล ในการสื่อสารสร้างความรู้ความเข้าใจ เช่น โรงเรียนพ่อแม่ออนไลน์

๓. ระยะคลอด

๓.๑ ปัญหา:

ศักยภาพของบุคลากรและระบบส่งต่อที่ขาดประสิทธิภาพ

๓.๒ แนวทางปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา :

- พัฒนามาตรฐานการส่งต่อ และเครือข่ายบริการสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งกำกับติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐาน
- ทุกหน่วยบริการต้องผ่านการประเมินรับรองมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กและเครือข่ายบริการสุขภาพ และต้องประเมินซ้ำทุก ๓ ปี
- พัฒนาศักยภาพบุคลากรในการวินิจฉัยและดูแล เน้นฝึกการวินิจฉัยความเสี่ยงหรือความผิดปกติอย่างเหมาะสม ฝึกซ้อมภาคปฏิบัติเพื่อฟื้นฟูศักยภาพเรื่องการดูแลหญิงตั้งครรภ์ในภาวะวิกฤตอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง พัฒนาเกณฑ์และระบบส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ

๔. ระยะหลังคลอด

๔.๑ ปัญหา: ขาดการติดตามหลังคลอดอย่างต่อเนื่อง และจริงจังในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์เสี่ยง

๔.๒ แนวทางปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา :

- พัฒนาระบบติดตามเยี่ยมหลังคลอด เน้นกำกับติดตามหญิงตั้งครรภ์เสี่ยงทุกรายต้องได้รับการติดตามดูแลอย่างต่อเนื่อง และมีระบบส่งต่อ/คืนข้อมูลแก่หน่วยงานในพื้นที่
- พัฒนาระบบเยี่ยมบ้าน/ติดตามหลังคลอด

๕. พัฒนามาตรฐานและรบบกำกับติดตามงานอนามัยแม่และเด็ก เพิ่มมาตรฐานการส่งต่อแบบเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพขึ้น เป็น “มาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กและเครือข่ายบริการสุขภาพระดับจังหวัด” เพื่อให้ระบบบริการพื้นฐานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน การดูแลแบบไร้รอยต่อ (seamless service)

๖.๓ การพัฒนาสินค้าหรือบริการ

การพัฒนาสินค้า

สินค้าที่พัฒนา “ระบบประเมินรับรองมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กและเครือข่ายบริการสุขภาพระดับจังหวัด” ซึ่งกระบวนการพัฒนาสินค้าประกอบไปด้วย ๔ ระยะ ดังนี้

๑) ระยะการวางแผน

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาอัตราการเพิ่มประชากรมีแนวโน้มลดลง ในช่วง ๕๐ ปีที่ผ่านมาพบว่า เด็กเกิดลดลงจาก ๑.๒ ล้านคน/ปี (พ.ศ.๒๕๑๓) เป็น ๖๑๘,๐๐๐คน/ปี (พ.ศ.๒๕๖๒) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานการเจริญพันธุ์แห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๙) จึงได้มุ่งเน้นการส่งเสริมการเกิดและการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ หมายความว่า ทุกการเกิดจะต้องมีการวางแผน มีความตั้งใจ ครอบครัวมีความพร้อม นำไปสู่การคลอดที่ปลอดภัย ทารกแรกเกิดมีสุขภาพแข็งแรง เติบโตอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขและสร้างการเข้าถึงบริการอย่างเท่าเทียมเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของการส่งเสริมการเกิดและการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ

การจัดบริการอนามัยแม่และเด็กที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน ย่อมนำไปสู่การมีสุขภาพแข็งแรง ปลอดภัย ทั้งมารดาและบุตร กรมอนามัยซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพของประชากรทุกกลุ่มวัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริการที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน จึงได้พัฒนามาตรฐานการบริการขึ้น เพื่อให้การให้บริการงานอนามัยแม่และเด็กเป็นไปตามมาตรฐานมาตรฐานสากลของ องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) และเป็นชุดสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐานในหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าโดยให้ความสำคัญกับการทำงานแบบเครือข่ายในระดับจังหวัด ครอบคลุมสถานพยาบาลทุกระดับทั้งภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงองค์กรท้องถิ่นและชุมชน มุ่งเน้นให้มีกระบวนการทำงานร่วมกันแบบไร้รอยต่อ การใช้ทรัพยากรร่วมกัน รวมถึงการสร้างระบบส่งต่อที่เป็นมิตรกับทุกฝ่าย จึงได้พัฒนามาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็ก เป็น มาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กและเครือข่ายบริการสุขภาพระดับจังหวัด ส่งเสริมการจัดระบบส่งต่อที่มีคุณภาพ จนกลายเป็นมาตรฐานการให้บริการที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

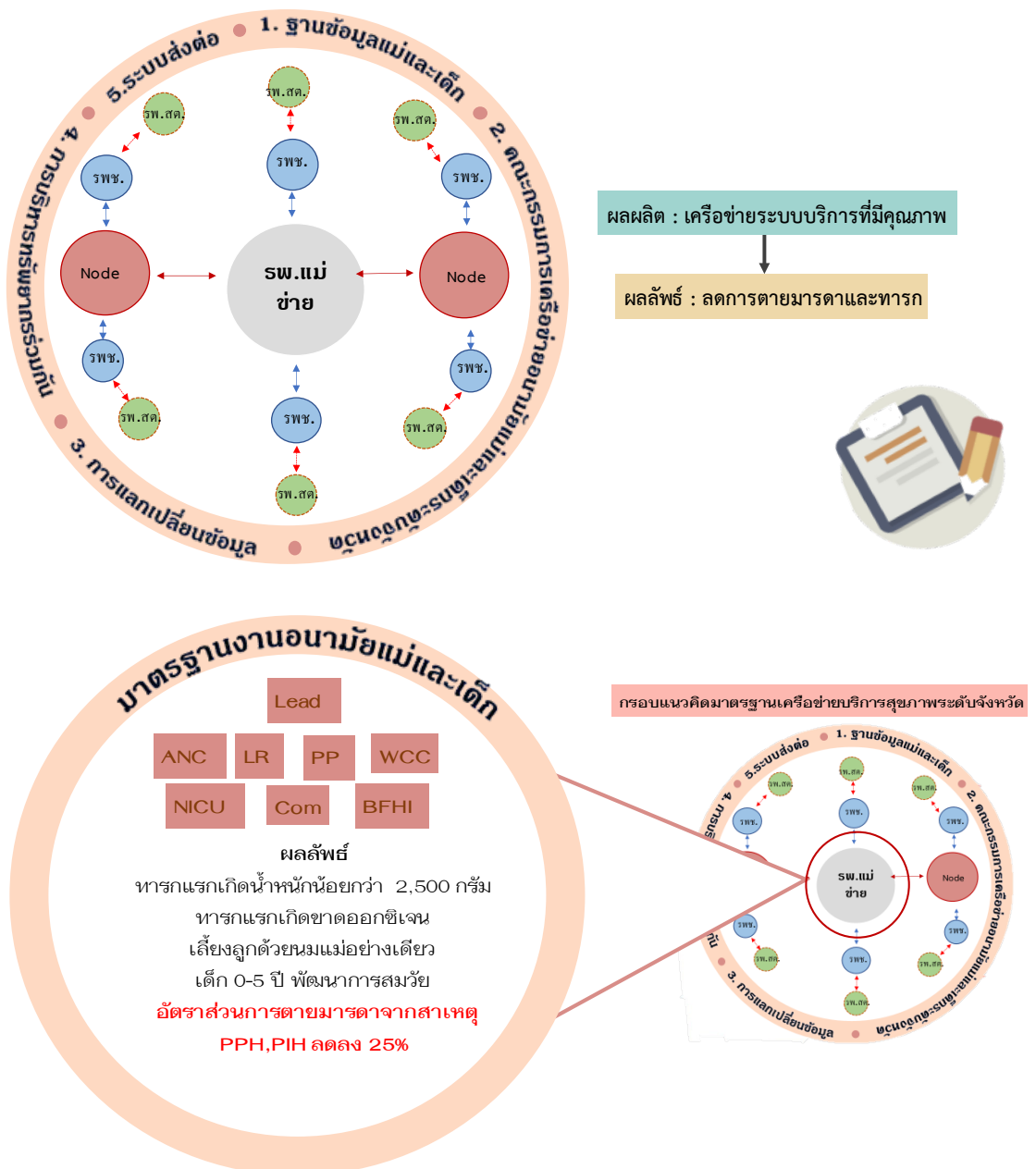
แผนการดำเนินงานมาตรฐานเครือข่ายบริการสุขภาพระดับจังหวัด ปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔

[illegible]

๒) ออกแบบสินค้าคือ

หลักการในการจัดเครือข่ายบริการสุขภาพระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดระบบบริการสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ มีการบูรณาการ และการส่งต่อระหว่างบริการในแต่ละระดับได้อย่างไม่มีช่องว่าง ครอบคลุมบริการงานอนามัยแม่และเด็ก เอื้อให้เกิดการบริการที่มีคุณภาพและการดูแลประชาชนอย่างต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดมาตรฐานเครือข่ายบริการสุขภาพระดับจังหวัด

ขั้นตอนการประเมินมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็ก

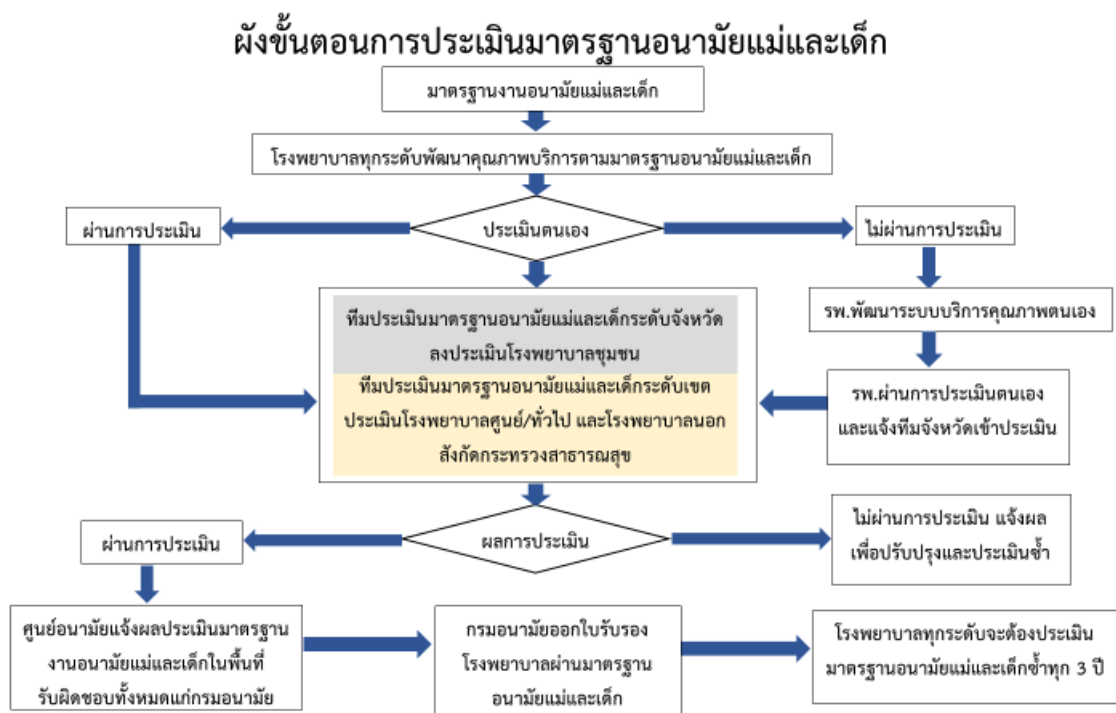
๑. โรงพยาบาลทุกระดับประเมินตนเองผ่านโปรแกรมประเมินมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็ก เมื่อพิจารณาว่าผ่านให้ทำหนังสือถึงสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพื่อขอรับการประเมิน พร้อมส่งเอกสารผลการดำเนินงานผลการประเมินตนเองของโรงพยาบาลและรายชื่อผู้ประสานงาน

๒. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดประสานโรงพยาบาลให้ทราบวันเวลาที่จะทำการประเมิน และมอบทีมประเมินมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กระดับจังหวัด ลงประเมินโรงพยาบาลชุมชน และแจ้งผลการประเมิน แก่ศูนย์อนามัย สำหรับโรงพยาบาลศูนย์/ โรงพยาบาลทั่วไป ให้สสจ. แจ้งต่อศูนย์อนามัยเพื่อขอรับการประเมิน

๓. ทีมประเมินมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กระดับเขต (ศูนย์อนามัย) ประเมินโรงพยาบาลศูนย์/ โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้แจ้งผลการประเมินเป็นลายลักษณ์อักษร แก่หน่วยงานที่รับการประเมิน

๔. โรงพยาบาลทุกระดับจะต้องประเมินงานมาตรฐานอนามัยแม่และเด็กซ้ำทุก ๓ ปี

๕. ศูนย์อนามัยแจ้งผลประเมินมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กในพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมดแก่กรมอนามัย

ขั้นตอนการประเมินมาตรฐานเครือข่ายบริการสุขภาพระดับจังหวัด

๑. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยื่นแสดงความจำนงขอรับการประเมินมาตรฐานเครือข่ายบริการสุขภาพ

ระดับจังหวัดต่อศูนย์อนามัย พร้อมส่งเอกสารให้ศูนย์อนามัยล่วงหน้าอย่างน้อย ๑ เดือน

เอกสารประกอบด้วย

- ข้อมูลพื้นฐานของเครือข่าย : ชื่อเครือข่าย จังหวัด ขอบเขตสถานบริการสาธารณสุขในสังกัด กระทรวงสาธารณสุข ขนาด อาณาเขต สภาพทางภูมิศาสตร์ อาชีพ ภาษาพูด ศาสนา
- ข้อมูลทั่วไปของจังหวัด
 - ข้อมูลประชากร
 - ข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข
 - สถานบริการสาธารณสุขเอกชน
 - เครือข่ายระบบส่งต่อของชุมชน
 - ภาพรวมอัตราค่าส่ง : จำนวนบุคลากรสาธารณสุขตามปีงบประมาณ
 - จำนวนผู้รับบริการ
 - ข้อมูลการตายมารดาและทารกปริกำเนิด
 - วัสดุ/ อุปกรณ์

๒. ศูนย์อนามัยตรวจสอบข้อมูลเครือข่ายบริการสุขภาพระดับจังหวัดให้เป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณา และ ประสานจังหวัดนัดวันเวลาลงประเมิน

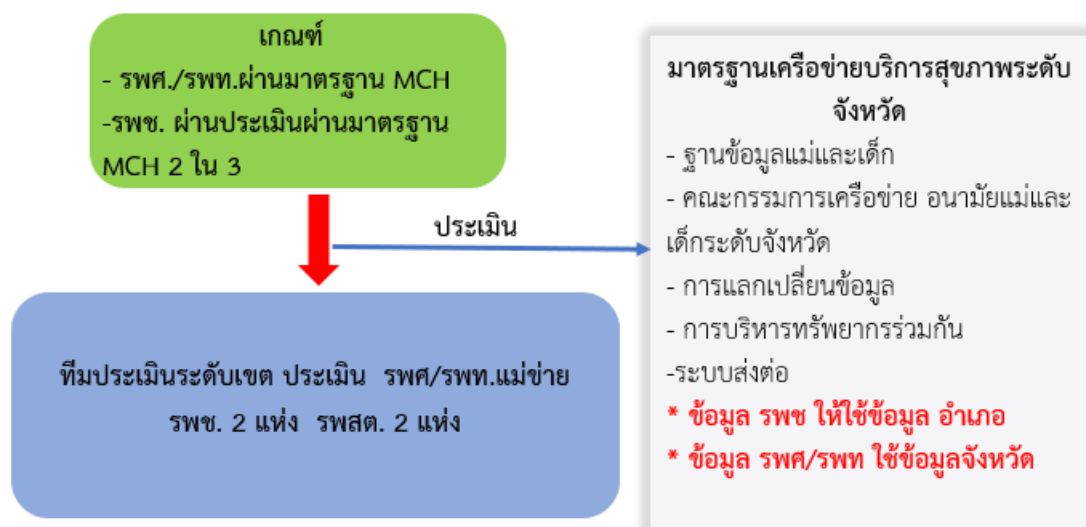
๓. ทีมประเมินมาตรฐานระดับเขตลงประเมินเครือข่ายบริการสุขภาพระดับจังหวัด

๔. ศูนย์อนามัยแจ้งผลประเมินมาตรฐานเครือข่ายบริการสุขภาพระดับจังหวัดแก่กรมอนามัย

๕. กรมอนามัยออกใบรับรองผ่านมาตรฐานเครือข่ายบริการสุขภาพระดับจังหวัด

๖. ประเมินมาตรฐานเครือข่ายบริการสุขภาพระดับจังหวัดซ้ำทุก ๓ ปี

ผังขั้นตอนการประเมินมาตรฐานเครือข่ายบริการสุขภาพระดับจังหวัด

๓) ช่วงปฏิบัติการตามแผน เป็นช่วงของกระบวนการพัฒนาชุดความรู้ ชุดมาตรฐาน และเครื่องมือ/ใช้เทคโนโลยี รวมถึงกระบวนการทดสอบเครื่องมือต่างๆ สร้างต้นแบบ ประเมินผล และพัฒนากรอบความคิดที่สามารถตอบสนองตามเป้าหมาย/ความต้องการ

๔) ช่วงสิ้นสุดการพัฒนาและนำเครื่องมือสื่อการปฏิบัติ เมื่อกระบวนการผลิตเสร็จสิ้น จะต้องดำเนินการโดยการประกาศใช้มาตรฐานพร้อมกันทั้งประเทศ

๖.๔ ความรู้ที่ให้บริการ

เจ้าหน้าที่

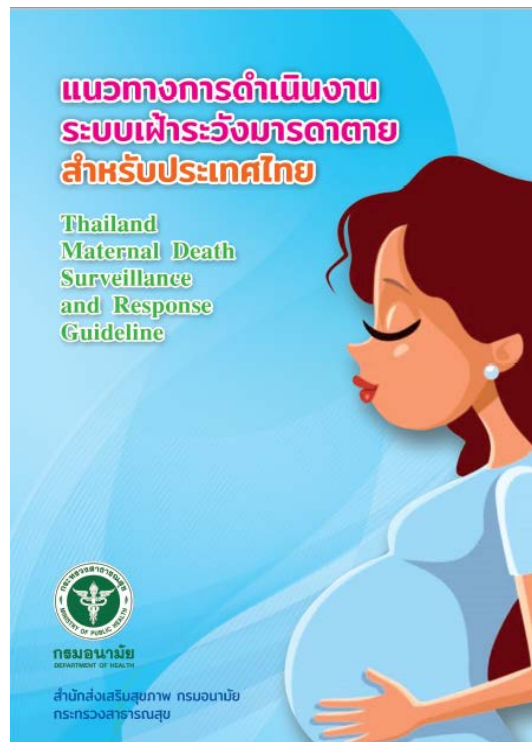
- สถิติสุขภาพโลก ๒๐๒๐ (World Health Statistics ๒๐๒๐)

- Maternal mortality: Levels and trends ๒๐๐๐ to ๒๐๑๗

- แนวทางการดำเนินงานระบบเฝ้าระวังมารดาตาย สำหรับประเทศไทย

- ความเสี่ยงของคุณแม่ขณะตั้งครรภ์วัย 35 ปี ขึ้นไป

- คู่มือการใช้งานโปรแกรม SAVE mom

- แนวปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่บริการฝากครรภ์ ตรวจหลังคลอด ในสถานการณ์ COVID-19

- ข้อควรรู้สำหรับคุณแม่

- การตั้งครรภ์คุณภาพและการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

- หญิงตั้งครรภ์น้ำหนักได้หรือไม่?

- วิธีคลายเครียด ลดกังวล สำหรับคุณแม่มือใหม่

#คุณแม่มือใหม่เพิ่งตั้งครรภ์เป็นครั้งแรก อาจมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ และทางอารมณ์ ส่งผลให้มีความวิตกกังวลและเครียดกับรูปร่างร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงต้องเตรียมตัวรับบทบาทเป็นคุณแม่มือใหม่อย่างเต็มตัว ...แล้วจะทำอย่างไรดี? แนะนำว่า กรมอนามัยมีวิธีคลายเครียด ลดกังวล ฉบับคุณแม่มือใหม่มาฝากคุณแม่ทุกคนแล้ว เป็นคุณแม่มือใหม่ต้องมีความสุขเข้าไว้เพื่อลูกน้อยมีความสุข สุขภาพแข็งแรงนะคะ 1. เปลี่ยนลูกให้สวยด้วยชุดคลุมท้องน่ารักๆ 2. ดูหนังเรื่องที่ชอบ 3. อดทนทำที่สบาย พร้อมกับเครื่องนุ่มห่ม 3. คุณพ่ออาจช่วยนวดที่บริเวณ คอ หัวไหล่ และหลัง 4. ออกไปเดินเล่นสูดอากาศ จะช่วยให้จิตใจสบายขึ้น 5. ถ้าโครเซต ให้ลูกน้อย ก็ช่วยทำให้เพลินได้ 6. ดนตรีบ๊องๆ เลือกซื้อของที่ชอบได้ เลือกซื้อของให้ลูก ก็ช่วยทำให้มีความสุขได้ 7. เลือกฟังเพลง ปลดปล่อยความเครียด 8. ออกกำลังกาย ด้วยการเดินหรือทำโยคะง่ายๆ

- ทำออกกำลังกาย สำหรับคุณแม่ตั้งครรภ์

หน้าหลักกรมอนามัย

AnamaiMedia
สื่อมวลชนมีเดียกรมอนามัย

สาระสุขภาพ ▾

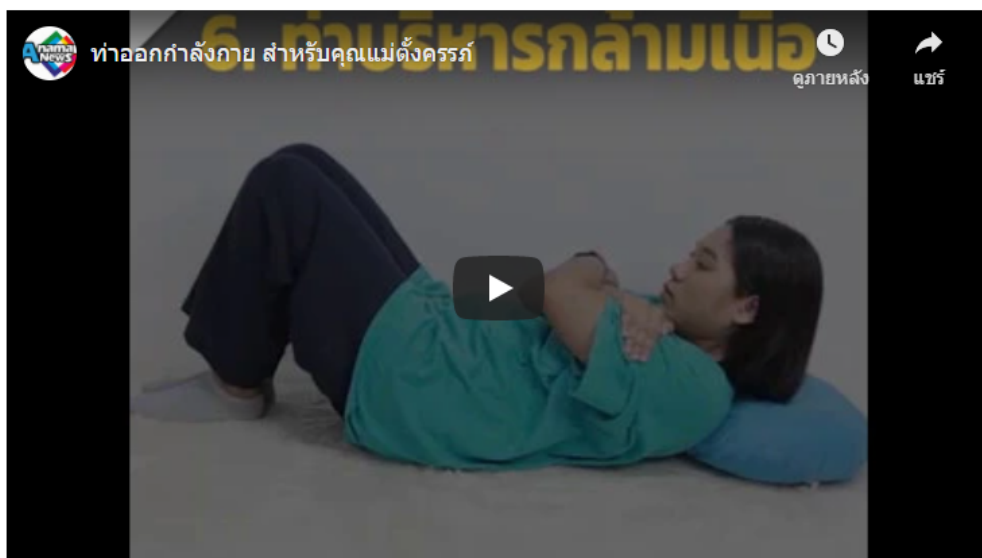
COVID-19

ข่าวสื่อ

แม่และเด็ก

ทำออกกำลังกาย สำหรับคุณแม่ตั้งครรภ์

🕒 25 กรกฎาคม 2562 | 👁 7,107 ครั้ง

เคยสงสัยไหม “คุณแม่ตั้งครรภ์ออกกำลังกายได้หรือเปล่า?” จากผลสำรวจทั่วประเทศ พบว่า หลายคนเข้าใจผิดว่า ขณะตั้งครรภ์ออกกำลังกายไม่ได้ แต่จริงๆ แล้วการออกกำลังกาย ในขณะตั้งครรภ์ ส่งผลดีหลายอย่าง ช่วยให้คุณแม่และลูกน้อยมีสุขภาพแข็งแรง คลอดง่าย และน้ำหนักลูกอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ถ้าอยากรู้ว่า มีท่าอะไรบ้างนั้น ตามไปดูพร้อมๆ กันเลยค่า

๖.๕ แนวทางพัฒนาศักยภาพบุคลากรหน่วยงาน

- พัฒนาศักยภาพและถ่ายทอดแนวทางการใช้งานโปรแกรมดูแลสุขภาพอนามัยแม่และเด็ก Save Mom Operation, Pink book online
- พัฒนาศักยภาพที่ประเมินมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กและเครือข่ายบริการสุขภาพระดับจังหวัด

๖.๖ แนวทางพัฒนาตนเอง

- อบรมหลักสูตรวิทยาการข้อมูลสุขภาพของประชาชน (Data Science)